

JUBILEUM - DEN 10 LAR-KONFERANSEN OG RUSREFORMEN 10 ÅR!

Idealer og realiteter

v/ Aino Lundberg, leder A-senteret,
Kirkens Bymisjon

KJAPP INTRO

- ⊙ Kort om meg selv og A-senteret
- ⊙ Kort om morgeninnlegget:
- ⊙ Tre deler:
- ⊙ Idealer (fagpolitiske, forvaltningsmessige begrunnelser)
- ⊙ Realiteter ?
- ⊙ Noen refleksjoner ?
- ⊙ Forsøksvise spådommer, mørkemannstanker og optimisme

PUTLAREFORMEN FYLLER TI ÅR!

- ◉ Et stort løft for pasienter og fagfelt!
- ◉ En økonomisk vridning av behandlingsfeltet!
- ◉ Endelig skal pasientene få rettigheter
- ◉ Endelig skal pasientene få den nødvendige verdige behandling i somatiske sykehus
- ◉ Fra Plata til Rikshospitalet! (til fra Plata til Skippergata)
- ◉ Ingjerd Schau, Ansgar Gabrielsen, John Alvheim, Dagfinn Høibråten

HISTORISK TILBAKEBLIKK

- ◉ http://www.youtube.com/watch?v=CK4L_JEw7rE

HISTORISK «FREMTIDSBLIKK»

- Hva trodde man om fremtiden da Lillebjørn Nilsen og Sigrid Huun ravet sanseløse med mørkeblått under øynene i Oslos gater?
- Trodde man at hasj og andre rusmidler skulle ta livet av og helseskade befolkningen langt mer enn alkohol?
- Brydde man seg om alkohol?
- Ville man tro at medikamentell behandling av avhengighet av illegale rusmidler kom til å innføres?
- At vi skulle få en egen legespesialitet?

FRA REALITET ...

TIL IDEAL...

TIL REALITET...

- ◉ <http://www.nd.no/2014/10/apartheid-bergen/>
- ◉ Hvilken samrøre?

OM IDEALER OG REALITETER...

...KAN MAN SI MYE...

- ◉ At brillene som man ser gjennom har betydning (alt er relativt)
- ◉ At vi har en tendens til gang mellom grøftene
- ◉ Når vi endrer retning glemmer vi å ta med oss en del av det gamle som var bra
- ◉ Det som så fint ut i forgårs, ser styggere ut når vi er i nåtiden
- ◉ Det vi grudde oss til med «medikaliseringa» ble slett ingen fiende men en god venn
- ◉ Hvilken del av elefanten man holder i preger hvordan virkeligheten ser ut

IDEALER / BEGRUNNELSER FOR RUSREFORMEN(E)

- ◉ Fag(lig)politiske
- ◉ Byråkratiske /forvaltningsmessige

FAGPOLITISKE BEGRUNNELSER

- ◉ Stadig flere erkjente:
- ◉ Rusfeltets ansatte er stort sett sosialfaglige, pedagogiske og ufaglærte.
- ◉ Bolig og sosiale/økonomiske utfordringer var det man var mest opptatt av.
- ◉ En gruppe mennesker befant seg svært forkomne i storbyene
- ◉ Det helsefaglige fikk ikke ordentlig fotfeste innen rustiltakene (hybelhus, lavterskeltiltak, vernehjem, men også klinikkene i landet)
- ◉ De somatiske sykehussengene diskriminerte «rusmisbrukerne»

FAGPOLITISKE BEGRUNNELSER

- Brukerne/klientene manglet rettigheter til sykehussystemene og dermed medisinsk behandling og også psykologisk behandling.
- Man ønsket en tverrfaglig satsning på behandling av menneskene med avhengighetsproblematikk
- Man så utvilsomt for seg en heving av anseelse for både rusmiddelavhengige, pårørende og feltet selv/fagfolka
- Erling P: «kjør rusreform og pasientrettigheter»
- Lilleba F: «tror dere virkelig at våre folk vil ha så godt av dette med helsen?»

FAGPOLITISKE BEGRUNNELSER

- Pasienter skal ses av alle tre fagene - sosial/medisin/psykologfag
- Pasientene skal ha individuelt tilrettelagt vurdering og behandling
- Diagnosen er til hjelp - en god presis diagnose kan sette fart på pasientens bedringsprosess.
- Viktigheten av at leger og psykologers perspektiv tar større plass i behandlingen

FORVALTNINGSMESSIGE ARGUMENTER

- ◉ Rettighetene skulle føre pasientene til helsehjelp innen spesialisthelsetjenesten
- ◉ Sammenfall mellom faglige begrunnelser og en økende politisk tro på kvantifisering og systematikk
- ◉ Massiv økning i lov§§ som rammer inn feltet
- ◉ NPM / Målstyring
- ◉ Resultater - en driver etter evidens
- ◉ Økonomien og jussen pros n cons - rammefag, ikke innholds-fag!

FORVALTNINGSMESSIGE ARGUMENTER

- ◉ Sykehusreformen - den store reformen.
Rusreformen et vedheng.
- ◉ Fagliggjøring under veis
- ◉ Samle tjenesten på ett nivå (hæ?) -
pasientene skulle få mer effektiv hjelp på
samme nivå (av tverrfagene)
- ◉ Legetjenester tilgjengelig for pasienter med
rettigheter til TSB

REALITETER

- Møtet med RHF'ene i 2004 - LAB og Røntgen - dette fikser vi! Samspillet mellom tilbydere, RHF, HF virker noe mer avstemt nå?
- TSB er et fagfelt med stort innslag av private/ideelle aktører. Dette har RHF'ene løst med å forholde seg til anskaffelsesreglementet.
- Aktører kommer og går ettersom man er innenfor og utenfor som følge av anbudsregimet.
- Alkohol er fortsatt det mest brukte rusmiddelet. Det har kommet nye medikament til behandling.
- Nomenklaturen er endret i samfunnet - Helse og omsorgslov etter LOST.

REALITETER

- ◉ Jussen til hjelp.
- ◉ Samtidig - så snart man innfører rettigheter til et område vil veggen mellom innenfor og utenfor bygges.
- ◉ Rettighetene er innført og har virket i 10 år
- ◉ Bergens LAR i disse dagene...
- ◉ Hva har pasientrettighetene gjort for disse pasientene? Mye mener jeg:

REALITETER

- ◉ Vurderinger er presumptivt objektive (tre blikk fra tre fag på henvisninger)
- ◉ Spesialisert breddefag
- ◉ Bedre økonomi innen TSBs ideelle felt, men samtidig - tankekors at det er stor forskjell på ideelle og offentlige mtp budsjetter.
- ◉ Spesialisert avgiftning
- ◉ Bedre samkvem mellom nivåene (?)
- ◉ En fremdeles økonomisk skakkjørt kommune (og regjeringens statsbudsjett gir vel ingen optimisme i så måte)
- ◉ Hvor bør tyngdepunktet ligge?

REALITETER

- ◉ Mange får (rett til LAR) behandling
- ◉ Poliklinisk tilnærming er bæreelementet - alle henvisninger og vurderinger går gjennom det polikliniske nåløyet, og behandling og løp skal forankres her.
- ◉ Legespesialitet!
- ◉ Mer somatisk fokus på TSB-pasienter. (får smertelindring!!!)
- ◉ Men alkohol - ser man hvor skadelig det er?
- ◉ Minoritetene - hva får de? Minoritetsspråklige, LHBT-personer? Kvinner fremdeles i mindretall men tilrettelagt behandling?
- ◉ Regionale helseforetak som fagbyråkratiske bastioner?

REALITETER

- ◉ Anbudsregimer og New Public management - målstyrte oppdragsgivere og tilbydere.
- ◉ Fordelen og realiteten med byråkratiet, hvis hensikt tross alt er å sikre at vi ikke har mafiøse tilstander:
- ◉ brukermedvirkning!
- ◉ Tverrfaglige vurderingsenheter, tverrfaglige begrunnelser
- ◉ Potensial for bedre flyt i behandlingsløpet
- ◉ Behandlingslinjer
- ◉ Retningslinjer og veiledere

REALITETER?

- ◉ Er noen av barna skylt ut med badevannet?
- ◉ Viften av mangfoldige behandlingstilbud har blitt trangere?
- ◉ Færre terapeutiske samfunn og flere sykehuslignende institusjoner
- ◉ Språket er preget av NPM, medisinfag og juss (NB det var i gang før rusreformen);

Tilbyder, konkurranse, oppdragsgiver, biomasse, kostnadseffektivitet, evidensfokus - veldig mye bra med dette!

- ◉ Hvordan fokuserer vi på «alt» som er helsefremmende men som ikke er evidensbasert?

REALITETER?

- ◉ Har vi fått nisser på lasset?
- ◉ Mer kontroll av pasienter samtidig som rettighetene skulle gi rettsvern - er det noe paradoksalt her?;
- ◉ Urin, hår og spytttesting
- ◉ Førerkort
- ◉ Barnevernmeldinger og samarbeid - hvordan står det til?
- ◉ Harmonisering av tjenestetilbudet - ulike priser på ideell og offentlig - betyr nødvendigvis et annerledes tilbud

REALITETER

- ◉ <http://gardermoen.no/no/reisetilbud/reisetips/Taxfree.9UFRHG1k.ips>

Sprit, tobakk og søtsaker ved hjemkomst?

Når innføres spillautomater?

TANKEKORS?

- ⊙ Rusreformen står i en tradisjon, i en tid, i en sammenheng.
- ⊙ Hadde rusreformen sett dagens lys uten målstyring, juss, økonomistyring og byråkratisering?
- ⊙ 2003 - hilsen fra det psykiske helsevernet: nå kommer Blårussen!! Ble det så galt?
- ⊙ Kanskje både og? Mye bra med telling. Men en del av de tallene som brukes til helseplanlegging hviler på tynt grunnlag.
- ⊙ Forskning! Brabra. At man finner mange ulike definisjoner på drop-out... noe surprise!

TANKEKORS?

- ◉ Alle gode økonomer og jurister vet at de ikke selv skal VÆRE faget. Det er vi andre som prøver å bli bedre jurister og økonomer. De tøffeste jurister og økonomer sier: vi er bare rammefag. Det er dere som må fylla rammene med godt faglig innhold, klinisk skjønn og gode vurderinger, relasjoner og meningsfull aktivitet.
- ◉ Hva hindrer oss i å innta rammen som ble kjempet frem i 2004 og som nå også gjelder innenfor det kommunale systemet?

TANKEKORS?

- Hvordan kan vi komme ut av dette?
- Jeg tror frykten for «medikaliseringa» kommer fordi den lettere lar seg fange innenfor de kvantifiserbare systemene.
- Når kommer de store diskusjonene med dreining av fokus fra «de tunge» til «de unge» også i TSB?

MØRKEMANNS- OG FREMTIDSTANKER

- ◉ Hvor lenge forblir cannabis kriminalisert?
- ◉ Når stenger taxfrisjappa på gardermoen?
- ◉ Når ser vi et mer differensiert behandlingstilbud?
- ◉ Hvor lenge beholder vi vinmonopolet?
- ◉ Hva tenker vi om at kids i storbyen lettere får tak i cannabis og derfor ikke gidder strevet med å få noen til å handle for seg på polet?
- ◉ Går det virkelig i riktig retning når det nå bygges opp flere langtidsplasser innen TSB?

MØRKEMANNS- OG FREMTIDSTANKER

- ⊙ Hva fylles institusjonene med av innhold?
- ⊙ Hvordan står det til med IP og samhandling?
- ⊙ Hvordan føres den aktive kontrollen i skjønn forening med fagutvikling? (ie: psykolog/legefaktoren på institusjonene)
- ⊙ Brukermedvirkning! Det skrives om det og selv om mye er nedslående, så er det på agendaen. Det var det ikke på samme måte.

FRAMTIDA?

- ◉ Når kommer rusreform3? Hva vil den bestå av? Sunn mat, fysisk aktivitet, trening i jobbsøk, mentorprogram i alle enheter?
- ◉ Likemannsarbeid sentralt med krav om brukererfaring hos alle ledere?
- ◉ Alkohol som rusmiddel tematiseres i hele samfunnet og helsevesenet spesielt?
- ◉ Cannabis er legalisert og underlagt formelle utsalgsrammer? Det er lov å ha det gøy når man ruser seg?

FRAMTIDA?

- ◉ Det er lov å ha det gøy i behandling?
- ◉ Folk av alle kjønn opplever å få tilpasset tilbud. Likeså minoritetsspråklige. Unge får tilbud som matcher alderen (hvem vil sitte i ring når de er ungdommer?).
- ◉ All behandling foregår i sykehus og resten går «tilbake til den overbelastede kommunen

STØRST AV ALT ER KJÆRLIGHETEN?

- ◉ <http://www.youtube.com/watch?v=tx6MQ7tmgSc>
- ◉ Eller angsten for sviket? Minnet om den dårlige barndommen?
- ◉ Dinah washington synger cry me a river.

NEWS FRA SVERIGE 1966/67

- Knark-Marie och Haschhisch-Frans
- Från revyn Owe slår till igen på Hamburger Börs 1966-67. Inspelning med Owe finns i En Box Owe.

- Knark-Marie och Haschhisch-Frans,
- dom tyckte hela livet var en ljuvlig dans
- Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
- ta ett ("sniff") med mig.

- ◉ Dom trillade piller och rullade kitt
- ◉ och dela' både ljuvt och lett och mitt och ditt.
- ◉ Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
- ◉ ta ett ("sniff") med mig.

- ◉ (Scat)

- ◉ Frasse till exempel hade slut på gas
- ◉ då bjöd Maria hem'en på tablettkalas.
- ◉ Och om Maria råka' komma ur balans
- ◉ då gick hon bara hem till lilla Haschhisch-Frans
- ◉ och sa: "Ah, du, har du lite ("sniff") åt mig,
- ◉ lite ("sniff") åt mig"

- ◉ En kväll dom skulle gå till Folkets park
- ◉ men först så ladda' dom upp med både hasch och knark.
- ◉ Dom garva' och dom jimma och dom tände på,
- ◉ men grannarna i väggen börja' knacka och slå.
- ◉ När klockan hade blivit cirka kvart i tolv
- ◉ då dunka' det och slog i både tak och golv.
- ◉ Och sen så kom det in en kriminal-polis
- ◉ men Frasse och Marie dom sa naturligtvis:
- ◉ "Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
- ◉ ta ett ("sniff") med mig.

- ◉ Marie hon sa att är det så polisen vill,
 - ◉ så varsågo' och ta en liten halspastill.
 - ◉ Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
 - ◉ ta ett ("sniff") med mig.
-
- ◉ Och krimmen ville liksom hålla tuff-tuff stil
 - ◉ och klämde lite påtår ur en extra sil.
 - ◉ Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
 - ◉ ta ett ("sniff") med mig.

- ◉ Men Frasse hade gått och blivit jätte-hög
- ◉ så ett och två och tre han genom fönstret flög.
- ◉ Marie hon fick en kick av Göteborgspralin
- ◉ och flög emot himmelen som en raketmaskin.
- ◉ Korpralen hade själv blivit rätt rund och fin
- ◉ och flaxa' efter som en gammal zeppelin.
- ◉ Så om du står och hänger på ditt fönsterbleck
- ◉ så kanske du har tur och ser ett fågelsträck
- ◉ som sjunger:
- ◉ Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
- ◉ ta ett ("sniff") med mig.

- ◉ Men hoppa' inte efter bara, hipp som happ,
- ◉ gå först till apoteket med en papperslapp
- ◉ och säg: "Goddag, här, har ni lite ("sniff") åt mig,
- ◉ lite ("sniff") åt mig.

- ◉ Naturligtvis har visan lite sans morale
- ◉ John Silver är nog bra men inte lika ball
- ◉ som: "Åh-åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
- ◉ ta ett ("sniff") med mig.

- ◉ Och flickan som på Domino och Figaro sög
- ◉ hon blev nog snarare fet än hög.

- Och varför slösa peng och tid på taxibil
 - Flyg i stället, polar'n, tjacka fram en sil.
 - Det sista som vi hört från våra vänners håll
 - är att dom landade pefekt på Costa del Sol.
 - Så en annan slutsats kan ju vara den här:
 - Att nu kan det bli knepigt för SAS och Transair...
 - Åh, baby, kom och ta ett ("sniff") med mig,
 - ta ett ("sniff") med mig.
-
- Att flyga lågt är stort att flyga högt är värre
 - Gör som Hardings Resebyrå, lita på vår Herre.
 - Aha, baby, kom och ta ett ("sniff"),
 - kom och ta ett ("sniff") med mig så får du vingar.
 - Kom och ta ett (blooooooss) med mig.